

Kronik

Kulturkalender

Kulturkalender, der udkommer som del af *Diamanten*, giver et samlet overblik over sæsonens udstillinger, koncerter, foredrag og arrangementer. Det samme gør den elektroniske kulturkalender, som findes via adressen <www.kb.dk>.

Bøger og bibliotek

Sponsoraftale

Det Kongelige Bibliotek har netop indgået sin hidtil største sponsoraftale og får dermed opfyldt et årelangt ønske om et permanent, højsikret udstillingsrum i Galleriet i Den Sorte Diamant.

Skatkammeret, som får navnet *Montanasalen*, skal rumme skiftende udstillinger af bibliotekets mest kostbare klenodier. Der er tale om et indretningskoncept, som adskiller sig markant fra mere traditionelle udstillingsrum. Man vil kunne opleve en hel udstillingssal igennem én kæmpe cylindrisk montre, der som en dykkerklokke indeholder de udstillede skatte. Konceptet er skabt af den visionære grundlægger af Montana Møbler A/S, direktør Peter J. Lassen.

Kulturminister Brian Mikkelsen udtaler i anledning af sponsoratet: „Aftalen mellem Montana og Det Kongelige Bibliotek er et fremragende eksempel på et samarbejde, hvor en kulturinstitutions formål drager nytte af en sponsors evne til at fremsætte originale ideer“.

Byggeriet af Montanasalen starter i 2005 og salen åbnes for publikum i 2006.

Korttyveri opklaret

Det danske politi kræver en engelsk kunsttyv udleveret fra Storbritannien. Manden mistænkes for tyveri af 4.500 uvurderlige kort fra biblioteker over hele Europa, bl.a. otte fra Det Kongelige Bibliotek i København. Tyverierne fra Det Kongelige Bibliotek fandt sted i januar 2001.

Netadgang med egen bærbare pc på Amager

Det Kongelige Bibliotek på Amager tilbyder nu brugerne adgang til internettet via egen bærbar pc. Adgangen tilbydes dels trådløst og dels via netkabel. Den eneste forudsætning for, at man kan få trådløs adgang er, at den bærbare har et trådløst netkort. Man starter blot sin pc, åbner en browser og bliver så bedt om at identificere sig (cpr.nr. og pinkode). Herefter har man adgang til internettet. Fra visse områder på biblioteket er det endvidere muligt at få internedadgang via netkabel. Der er også adgang til internettet med egen bærbar pc i Det Kongelige Bibliotek i Fiolstræde, men indtil videre i en mindre brugervenlig version hvad angår den trådløse adgang. Dette vil dog blive ændret hurtigst muligt, og det forventes, at der inden årets udgang vil være ensartet mulighed for internetadgang med egen bærbar pc på alle bibliotekets betjeningssteder.

BogForum 2004: Bevar bogen

Det Kongelige Bibliotek deltog for 14. gang i årets store bogmesse i Forum 12.-14. november 2004.

Det overordnede tema var Bevar Bogen-kampagnen. Det demonstreredes ved et arbejdende værksted, som alle tre messedage tiltrak et ganske stort, interesseret publikum.

I en montre vistes eksempler på boglige materialer, som trængte til restaurering. Der var således mulighed for at se og forstå hvorfor bevaring af danske kulturskatte er så højt prioriteret. Standens vægge fortalte via bannere om projektet BevarBogen.

Det Kongelige Bibliotek på nettet

H.C. Andersen-brevbiografi på nettet

H.C. Andersen var ikke alene en genial eventyrdigter, men også en fremragende brevsriver, der indtager en førende plads i den danske brevskrivnings historie. Nu har Det Kongelige Bibliotek udgivet en H.C. Andersen-biografi, der på baggrund af breve fra og til Andersen beretter om markante etaper i hans liv og værk og om kampene og sejrene undervejs.

Kirsten Dreyer, der er en erfaren brevudgiver og kendt Andersenforsker, har blandt de flere tusinde breve udvalgt mere end 450 breve, og i modsætning til andre biografier er det ifølge sagens natur aktørerne selv, der primært kommer til orde.

Brevene, hvoraf mange ikke tidligere har været offentliggjort, bringes kronologisk med indledende og forbindende tekst og i deres helhed. I mange tilfælde er originalbrevene konsulteret og tidligere fejllæsninger korrigeret. Brevene er fyldigt kommenteret, således at også førstegangslæsere af H.C. Andersens breve kan blive orienteret om de enkelte breves baggrund, navne, sagsforhold m.v. Endvidere er udgaven forsynet med mere end 150 illustrationer.

Brevbiografien er en del af Det

Kongelige Biblioteks lange række af udgivelser online til belysning af H.C. Andersens liv og virke i anledning af 200-års dagen i 2005. Dette arbejde, der er koordineret med tilsvarende initiativer i H.C. Andersens Hus i Odense og H.C. Andersen Centret ved Syddansk Universitet, er støttet økonomisk af HCA2005 Fonden.

Brevbiografien har denne adresse: <www.kb.dk/elib/mss/hcabio/>

Peder Laales Ordsprog online

En af de ældste danske trykte bøger er nu tilgængelig som digital faksimile. Det drejer sig om ordsprogssamlingen *Parabolae*, der tilskrives Peder Laale. Heri finder man en lang række ordsprog på latin med dansk oversættelse, ordnet alfabetisk efter første latinske ord. Samlingen blev trykt første gang i 1506 i København af Gotfred af Ghemen, og det er denne udgave – hvoraf kun et enkelt eksemplar er bevaret – der nu kan ses online.

I øvrigt er det eneste bevarede Laale-håndskrift, fragmentet NKS 813x 4°, der består af et enkelt dobbeltblad, ligeledes på vej til at blive tilgængeliggjort online.

Parabolae vil indgå i Det Danske Sprog- og Litteraturselskabs projekt *Studér middelalder på nettet*. Projektet tager sigte på at publicere en række middelalderlige danske tekster online i nye, tekstkritiske udgaver. Det Kongelige Bibliotek vil sideløbende digitalisere en række af de håndskrifter og tidlige tryk, som teksterne er baseret på. Disse faksimiler vil blive integreret i projektet, men er naturligvis også direkte tilgængelige fra bibliotekets website.

Lucretius i ny udgave

Et af Det Kongelige Biblioteks vigtigste klassikerhåndskrifter, GKS 211 2°, et fragment på 8 blade af et håndskrift fremstillet i 800-tallet, er nu gjort tilgængelig i en ny og forbedret digital faksimile.

Håndskriftet indeholder den romerske digter Lucretius' værk *De rerum natura* ("Om tingenes væsen").

Det hører til undtagelserne, at Håndskriftafdelingen erstatter allerede eksisterende faksimiler med nye, selv om Det Kongelige Bibliotek har fået nye og bedre skanningsredskaber siden pionertiden for digitale gengivelser af håndskrifter sidst i 1990'erne. Men håndskriftets betydning og pergamentbladenes uensartede fremtoning har gjort det naturligt at lade dette håndskrift være et af dem, der bryder normen. Se den nye faksimile og den tilhørende introduktion og bibliografi på denne adresse: <www.kb.dk/elib/mss/gks211/index.htm>, eller gå til den samlede oversigt over digitale faksimiler af latinske klassikerhåndskrifter i Det Kongelige Bibliotek på denne adresse: <www.kb.dk/elib/mss/gks211/index.htm>

Niels Schiørrings verdslige samlinger nu online

Niels Schiørring (1743-1798) var elev af C. Ph. E. Bach og blev hurtigt cembalist i Det Kongelige Kapel og samtidig kgl. kammermusikus. Han udgav adskillige samlinger med kirkemusik, og med inspiration i sit arbejde på Det Kongelige Teater publicerede han også sange fra det dramatiske repertoire. Følgende af disse er nu online: *Arier og Sange, Divertissements, Mellemaeter etc. af Danske og oversatte Syngestykker*, bind 1-4 (1786-89), *Blandinger for Sang og Claveer* (1787) samt *Selskabs-Sange med Melodier* 1-2 (1785-89).

Udstillinger

"Stjernestreger"

31. august – 30. november 2004

Med åbningen af Museet for Dansk Bladtegning i år 2000 blev det endelig muligt at opleve danske bladtegnere i museumsregi. Siden er det blevet til næsten 20 præsentationer af enkelte bladtegnere, og i efteråret 2004 vistes et lille potpourri af de allerstørste, ældre som nye.

Siden de første satiriske tegninger dukkede op i bladene for over 150 år siden, er bladtegninger blevet en fast bestanddel af den daglige avislæsning og et ekstra krydderi på de aktuelle debatter. Gennem dem har vi set os selv, vores politikere, kongehus og mange andre grupper i det danske og de udenlandske samfund beskrevet med humor, ironi og fantasi.

Bladtegning er også andet end kras satire og komiske tegninger, og tegnerne markerer sig ofte inden for flere genrer og arbejder med forskellige materialer. Teaterillustrationer, vignetter og rejserreportager er store områder inden for bladtegning og mange tegnere har desuden skabt illustrationer til litterære værker.

På Gallerigangen i Det Kongelige Biblioteks Diamant præsenteredes bl.a. Bo Bojesen, Hans Bendix og Herluf Bidstrup og de nyere bladtegnere Nikoline Werdelin og Jakob Martin Strid.

I tilknytning til udstillingen afholdtes i efteråret fem foredrag om danske bladtegnere.

Fotoinstallation i atriet

Fra 1. oktober 2004 viste billedkunstneren Rikke Diemer en fotoinstallation i atriet på Det Kongelige Bibliotek.

Rikke Diemers fotoinstallation Figures #1, som den kunne ses hele efteråret på Atriets glasparti (Rikke Diemer).

Installationen består af et cirka 5 meter x 15 meter stort, transparent fotografisk banner opsat udvendigt på det store midter-glasparti i atriet ud mod havneløbet. Banneret viser 10 kvindefigurer - deraf installationens navn „Figures #1“.

„#1“ antyder, at installationen anbefaler sig videreført andre steder som vist på otte fotomontager, der supplerer banneret. Og eventuelt i andre lande „...first we take Manhattan, then we take Berlin...“

Udstillingen var støttet af Kunststyrelsen og kunne ses frem til medio november.

HOLCK

– Politikens bladtegner gennem 40 år

I mere end 40 år var tegneren Poul Holcks streg et lyst og lunt element i Politikens spalter. Det er ikke for meget sagt, at han blev en læsernes yndling. Derfor er det naturligt at mindes ham med en udstilling, der viser hans rige begavelse og store alsidighed med lunet som konstanten i hans værk. Da Poul Holck døde som 63-årig i 2002, efterlod han sig tusindvis af tegninger, som hans kollega Claus Seidel og hans nære ven, journalisten Ebbe Mørk, har gennemgået og draget essensen ud af til den udstilling, som Det Kongelige Biblioteks Bladtegnermuseum viser i de kommende måneder.

Bladtegneren er ikke kun en talentfuld kunstner. For at hans udfoldel-

ser skal lykkes og fænge i avisen, må han også have journalistisk fornemmelse. Det havde Poul Holck. Han var bevidst om avisen som aktuel nyhedsformidler i tiden. Han kunne gribe en situation i gerningsøjeblikket, så den i hans streg blev mere end en illustration, Han kunne uddybe en journalistisk tekst, men han kunne også stå alene med sin egen tekst i en tegning, for han havde stor verbal fantasi. Han kunne jonglere med ord på en måde, der gjorde ham original i sin genre.

Poul Holck blev den mest nyskabende personlighed i sin tids bladtegning. Det var især i de hundredvis af Dagens Tegning, han leverede gennem årene, at man fornemmede hans intense medleven i alt, hvad der kunne stå i en avis. Hans kommentarer kunne ofte med en satirisk pointe udtrykke mere end en leder i avisen. Som det frigjorte menneske, han var, elskede han det frække, det sexede, det sjove i tilværelsen. Han havde stor indlevelse i børns univers, som han altid fremstillede med kærlighed og varme. Som portrættegner var han aldeles utraditionel. Det viser hans portrætter af så forskellige mennesker som Oluf Palme, Elsa Gress, Kim Larsen, præsident Nixon, Suzanne Brøgger og ayatolla Khomeini.

Ud over Politikens spalter blev Poul Holck en stærkt benyttet tegner i mange andre sammenhænge. Da de geniale underholdningsprogrammer Hov-Hov og Uha-Uha samlede nationen i det store fællesgrin over ugens dårskab i Dannevang, var Poul Holcks animationer, ofte efter sprællemandsprincippet, et af de mest originale elementer. Gennem mange år slog han sig løs med de prægtige akvarelfarver, han også beherskede med stor raffinement i Blæksprutten. Han

Tegning af Poul Holck.

kunne give officielle cirkulærer et lift, så de blev mere end en tør hilsen fra det offentlige. I FNs hjerneår skabte han sammen med digteren Benny Andersen en kalender, der i digt og streg blev kampagnens sublimeste indslag, også målt med international alen.

Adskillige gange hentede Poul Holck store internationale priser hjem, og i Danmark opnåede han al den hæder, en bladtegner kan nå.

Udstillingen kan ses fra 11. november 2004 til 26. februar 2005. Den er redigeret af Ebbe Mørk og Claus Seidel og støttet af Politikens Fond og Den Berlingske Fond.

UNSETTLED - 8 sydafrikanske fotografer

17. november 2004 – 12. februar 2005
Sydafrikansk fotografi er en særegen blanding af dokumentar- og kunstfotografi. Store fotografer som David Goldblatt og Santu Mofokeng, der begge deltager i denne udstilling, har defineret genren, der i sagens natur er meget politisk. Til forskel fra deres internationale kolleger måtte sydafrikanske fotografer under apartheidstyret imidlertid være

Jodi Bieber (f. 1966): fra serien: Going Home, Illegality and Repatriation, South Africa/Mozambique, 2001

meget forsigtige med alt for åbenlys kritik af det politiske system. Ud af de omstændigheder voksede der efterhånden en national genre, der skjulte sin kritiske dagsorden i subtile og poetiske billeder.

Meget er sket i Sydafrika de sidste ti år. Den kollektive refleksion over fortidens synder går naturligvis igen i mange af udstillingens billeder, og det selvransagende spørgsmål "hvordan kunne vi lade det ske" hænger stadig ubesvaret i luften. Men sydafrikanerne er også kommet videre. Udstillingen viser også billeder af tre unge fotografer, Lolo Veleko, Adam Broomberg og Oliver Chanarin, der i et visionært og legende univers hver især udfolder en høj grad af tro på fremtiden. Samlet giver UNSETTLED en karakteristik af det ny Sydafrika.

Sydafrika er synonym med mødet mellem hvid og sort, mellem velkendt og fremmed. Den største og sværeste opgave efter apartheid har været at skabe enhed i den før så opdelt befolkning. Sydafrika er et kludetæppe af kulturelle identiteter, der både tæller britiske og hollandske efterkommere, indiske immigranter og sorte stammefolk. Overvindelsen af at skulle leve side om side med de fremmede har været Sydafrikas største erfaring oven på raceadskillelsen. Denne medmenneskelige erfaring er et af de aspekter, som UNSETTLED tager op.

Deltagende kunstnere: Jodi Bieber (f. 1966), Adam Broomberg & Oliver Chanarin (f. 1970/1971), David Goldblatt (f. 1930), Santu Mofokeng (f. 1956), Jo Ractliffe (f. 1961), Guy Tillim

(f. 1962), Lolo Veleko (f. 1977).

Udstillingen UNSETTLED er blevet til med støtte fra Nordisk Ministerråd og Center for Kulturel Udveksling (CKU).

Efter udstillingsperioden i Det Nationale Fotomuseum vises *UNSETTLED – 8 sydafrikanske fotografer* i Kristansstads Konsthall (S) og på Reykjavik Museum of Photography (IS).

Oktagonen

Det Nationale Fotomuseum har fra boet efter fotografen Gregers Nielsen (1931-2002) fået doneret hans efterladte produktion, som dækker perioden fra 1940-erne til 1990erne. Et udvalg af hans tidlige billeder, optaget før han trådte ind i Deltagrupperen, kunne ses i Oktagonen indtil 1. november.

Småtryksafdelingen har arrangeret en udstilling med temaet „Efterår“, der viser et broget udsnit af samlingens tryk. Alt fra gummustøvler og forkølede næser til strikkeopskrifter og indendørs hygge ved kaminen.

Eksterne udstillinger

Hovedsamlings- og dokumentleveringsafdelingen har udlånt materiale til udstillingen i Det Nationalhistoriske Museum på Frederiksborg, *Danmark og Norge 1700-1905*, sept. 2004-jan. 2005, og til *Herregården*, Nationalmuseet, sept. 2004-marts 2005, samt til *Ole Rømer – et kaleidoskop*, Kroppedal, Museum for Astronomi, Nyere tid. Arkæologi, sept. 2004-marts 2005.

Håndskriftafdelingen har til Karen Blixen Museets udstilling *„Min afrikanske verden“ / 'My African Existence'*, der vises på Rungstedlund frem til årets udgang, udlånt 26

breve og postkort til Karen Blixen fra hendes indfødte venner i Kenya.

Til udstillingen *Sagaøen* på Johannes Larsen Museet i Kerteminde har Håndskriftafdelingen udlånt 8 dagbøger som Johannes Larsen førte under ophold i Island i 1927 og 1930. Udstillingen vises frem til slutningen af 2005.

Steno Museet ved Århus Universitet har åbnet en stor særudstilling om kortlægning *Fra land til kort*. Her vises blandt andet en række af Det Kongelige Biblioteks glober ligesom en række kort er udlånt til udstillingen. Udstillingen kan ses i hele 2005, ligesom der på museets hjemmeside kan fås yderligere oplysninger.

Moesgård Museum i Århus viser frem til d. 27 februar 2005 en udstilling om *Luftfoto i arkæologiens tjeneste*.

Brugen af luftfotografi i arkæologisk sammenhæng har opnået en stor interesse, og der er bestræbelser i gang på at foretage skanninger af større luftfotoserier. I første omgang er Det Kongelige Biblioteks serie af tyske luftfotokort fra 1944 skannet ind og bliver tilgængelige på hjemmesiden i løbet af kort tid.

Der arbejdes på at få adgang til yderligere store serier af luftfoto fra krigens tid - mange af disse befinder sig i i øjeblikket i England.

Foredrag

Arrangementet *Tyrkiske dage*, 3.-6. november indeholdt bl.a. et foredrag 3. november *Mellem tradition og modernitet - om tyrkisk litteratur*, ved Henning Goldbæk, Syddansk Universitet.

Den tyrkiske litteratur i det 20. århundrede hører til en af de mest oversete, men også til en af de mest interessante og levende i Europa. Det hænger blandt andet sammen med, at Tyrkiet tog det store spring fra et traditionelt til et moderne samfund i begyndelsen af århundredet.

Foredraget introducerede nogle af de vigtige og originale forfatterskaber, der hurtigt udfolder sig indenfor de litterære retninger. For prosaens vedkommende er det de første patriotiske romaner fra 1920erne og 1930erne og den såkaldte skolelærerlitteratur fra 1950erne. Men også den sofistikerede storbylitteratur, der har fået en international kendt repræsentant, nemlig Orhan Pamuk, der netop har udgivet bogen *Storm* om bl.a. Istanbul.

Indenfor lyrikken er der en stærk tradition for politiske digte, men også for modernistisk lyrik, som blandt andre Henrik Nordbrandt er inspireret af i sine digte.

Mange af de moderne tyrkiske digtere er kvinder med forfatterskaber, der kredser om kønsroller, ligestilling, tradition og frigørelse samt om forholdet til Vestens opfattelse af kærlighed og ægteskab.

Foredraget krydredes med lysbilleder ikke mindst fra Istanbul i det 20. århundrede. Mange af digterne har Istanbul som stemningsbaggrund eller emne. Både det gamle Istanbul med

lokalkvarterer og basarer og det nye Istanbul med trafik, moderne bydele og dets placering mellem Europa og Asien.

I forbindelse med udstillingen *UNSETTLED - otte sydafrikanske fotografer* afholdtes 17. november seminaret *Det åbne billede*, med et panel af sydafrikanske og nordiske fotografer.

18. november holdt Lars Bonnevie, journalist og anmelder ved *Weekendavisen*, foredrag om sydafrikansk litteratur.

Den sydafrikanske litteratur har gennem årene været stærkt præget af apartheid og mødet mellem forskellige kulturer. Litteraturen begynder med racismen, den begynder med de hvides folkevandring ud i vildniset, med indvandringen af europæere og asiater, og den begynder med de sorte afrikaneres modstand mod undertrykkelsen.

Man kan derfor kalde den sydafrikanske litteratur for en regnbuelitteratur, hvor forskellige kulturer fra starten har stået over for hinanden, og hvor den herskende hvide kultur i århundreder har foretrukket vold frem for dialog. Dette er omdrejningspunktet for en række af det 20. århundredes største forfatterskaber, der så slutningen på det racistiske apartheidstyre og begyndelsen på et frit Sydafrika i 1994. Det er forfattere som Breyten Breytenbach, André Brink, J.M. Coetzee, Wessel Ebersohn, Nadine Gordimer, Lewis Nkosi, Alan Paton og mange flere, der alle har haft stor gennemslagskraft i Europa.

24. november afholdtes En aften med Johannes Møllehave og Einar Már Gudmundsson: *Ræk mig nordlysene*.

Johannes Møllehave er en af landets bedste foredragsholdere og formidlere, Einar Már Gudmundsson en af Islands bedste og mest kendte forfattere. Sammen og hver for sig fortæller de om deres forfatterskab, om den gode historie, om kunsten, humoren og livet, som de ser det. Som deres læsere og tilhørere vil vide, er der hos dem aldrig langt fra alvoren til smilet og latteren.

Pelle og pigerne - En aften med Pelle Sadolin, Malene Schwartz og Lone Hertz fandt sted 30. november.

Som bagmand for meget af det bedste københavnske teater har Pelle Sadolin spillet en hovedrolle for udviklingen af bl.a. Bristol Teatret, Betty Nansen Teatret og ikke mindst Østre Gasværk. Blandt de skuespillerinder og teaterchefer der har fulgt ham tættest, er Malene Schwartz og Lone Hertz. Gennem en forrygende samtale mellem de tre, hørte vi mere om kreativiteten, succeserne, det hårde slid, de mange personlige oplevelser og uventede overraskelser, der er så betegnende for teaterlivet.

Foråret 2005 vil byde på foredragække om H.C. Andersen. Foredragene lægger op til de to udstillinger *Skyggebilleder* og *Digterens Teaterdrømme* – H.C. Andersen og Teatret.

Kirsten Dreyer, Det Kongelige Bibliotek, lægger ud 26. januar 2005 med *Et venskab og en brevveksling*. H.C. Andersen og Signe Læssøe.

9. februar fortæller Klaus P. Mortensen, Det Danske Sprog- og Litteraturselskab, om *Pendulmanden*. H.C. Andersen og værket.

Inger Sørensen, Danmarks Pædagogiske Bibliotek, vil 23. februar berette om *Et livslangt venskab*. H.C. Andersen og J.P.E. Hartmann.

30. marts hedder foredraget *Skyggebilleder*. H.C. Andersen, Dresden og det Sachsiske Schweiz. Kurator Ursula Fugmann, der tilrettelægger Det Nationale Fotomuseums H.C. Andersen-udstilling, er foredragsholder.

Foredragsrækken afsluttes 20. april, hvor Det Kongelige Biblioteks udstillingsredaktør af udstillingen med samme navn som foredraget *Digterens Teaterdrømme*. H.C. Andersen og teatret, Knud Arne Jürgensen, vil fortælle.

Musikarrangementer

En aften om tyrkisk musik

I dagene 3.-6. november var der Tyrkiske dage i Diamanten, og 4. november gjaldt det musikken. Det er naturligvis umuligt at lave en grundig indføring i Tyrkiets musikhistorie på et par timer, men de to musikere Yüksel Isik og Claus Mathisen gav med både cd- og levende musik-eksempler publikum en fornemmelse af den rige musikkultur – med rødder i både det persisk-arabiske område og Balkan – der præger den store nation. Yüksel Isik er sanger og så spiller han på det langhalsede lutinstrument saz, der vel nærmest kan kaldes Tyrkiets nationalinstrument (på gammel tyrkisk og persisk betød saz oprindeligt blot musikinstrument). Claus

Mathisen er klarinettist med speciale i tyrkisk musik. Arrangementet afholdtes i café øieblikket.

Berliner-Symfonier – CPH:DOX

Da ATHELAS Sinfonietta Copenhagen henvendte sig til Det Kongelige Bibliotek og foreslog et arrangement med levende musik og stumfilm af Berliner-instruktøren Walter Ruttmann, var der ikke meget at betænke sig på, selv om logistikken i et sådan projekt ikke er helt enkel. Derfor kunne vi 11. november i samarbejde med dokumentarfilm festivalen CPH:DOX præsentere Berliner-Symfonier! Berlin var 1920ernes filmhovedstad, og i 1927 tog Ruttmann en månedlang tur rundt i byen. Det kom der en enestående collage ud af, der viser livet i en by, præget af mennesker og teknik. I susende fart kan man se: tog, arbejdere på vej til fabrikken, de riges – og de fattiges liv, byens lys og mørke.

Edmund Meisel stod bag den første filmmusik, som nu fremføres af ATHELAS med tyskeren Mark-Andreas Schlingensiepen som dirigent. Opleves kunne også Ruttmanns abstrakte film Lichtspiele med helt ny musik af komponist Jens Hørsving: berlin I AMBIENCE

Debutkoncert: Nishiki Sano

Det Kongelige Danske Musikkonservatorium og Det Kongelige Bibliotek samarbejder løbende – ikke mindst om afholdelse af et antal debutkoncerter i Dronningesalen. 17. november var der kordirigentdebut – en ikke helt almindelig foreteelse, og debutanten Nishiki Sano havde valgt et stort og ambitiøst program med nogle af Konservatoriets og Opera-Akademiets bedste solister og musikere i selskab med Lyngby-Taarbæk Symfoniorkester og Kammerkoret Hymnia. Første

halvdel af koncerten bestod fortrinsvist af japanske korsatser af Toru Takemitsu, mens anden halvdel bød på Beethovens Korfantasi.

Nordic Music Days

– internationale gæstespil 21. - 23 november.

Den store festival for ny musik – Nordic Music Days 2004 – fandt sted i dagene 18.-28. november. København var centrum for koncerterne, og så er festivalen vokset ud over Danmarks grænser med koncerter i Malmø og Helsingborg. Ud over nordiske musikere fik Nordic Music Days også besøg af tre internationale ensembler, hvoraf de to før har præsenteret deres høje niveau for det danske publikum, nemlig Birmingham Contemporary Music Group og Ensemble Alternance. En ny gæst på den danske musikscene var Kammerensemble Neue Musik Berlin med den unge dirigent Titus Engel. Diamanten var ramme om de tre internationale gæstespil og blandt de komponister, der bliver spillet værker af er Niels Marthinsen, Magnus Lindberg, Henrik Strindberg, Judith Weir, Fredrik Hedelin, Ivar Frounberg, Juliana Hodkinson, Mark André og Mikael Edlund.

Den unge danske strygekvartet

Vi elsker den musik vi spiller! Med dette udsagn går Den Unge Danske Strygekvartet til modangreb på ligegyldig musik. Kvartetten lovede, at de ved koncerten i Diamanten ville spille hver tone, som var det den sidste i verden! Den Unge Danske Strygekvartet kan med en gennemsnit alder på bare 20 år kalde sig Danmarks yngste etablerede strygekvartet, og de har selv tilrettelagt programmet til koncerten, der fandt sted 27. november. Der indledtes

med Hans Abrahamsens 10 præludier for strygekvartet, herefter spillede de unge musikere Carl Nielsens Kvartet nr. 4 i F-dur og Brahms' Kvartet i c-mol, et mørkt, intenst og righoldigt stykke musik.

Koncerten var den sidste i serien *Unge Kvartetter i Diamanten* og præsenteredes af DR-medarbejder Valdemar Lønsted.

Julekoncert 2004

Skuespiller fra Det Kongelige Teater Søren Sætter-Lassen guidede 4. december publikum igennem et blandet program med kendte og elskede klassiske stykker, julesange, historier og musikalske finurligheder – for messingensemble, sangerinder i flotte kjoler og børnekor. Medvirkende var Musikkonservatoriets Messingensemble, -Serenade-ensemble og – Børnekor samt sangstuderende. Koncerten var arrangeret af Det Kongelige Danske Musikkonservatorium og Det Kongelige Bibliotek.

Besøg

9. juli havde Det Kongelige Bibliotek besøg af ni canadiske forskningsbibliotekarere fra Canadian Association of Research Libraries. Følgende emner blev præsenteret af Edb-afdelingen: Integration af konventionel og digital information via REX og SFX, Nyt IT-koncept for bruger – pc'erne i publikumsområderne med adgangskontrol og udvidede tjenester, Udvikling af national bruger-id og acces kontrol. Dokumentations- og Digitaliseringsafdelingen præsenterede:

Digitalisering af konventionelle værker og web-publicering. Besøget blev afsluttet med en rundvisning på biblioteket ved Erland Kolding Nielsen.

19. juli besøgte 22 italienske bibliotekschefer fra forsknings- og folkebiblioteker i Norditalien på studiebesøg Det Kongelige Bibliotek. På grund af sommerferie underviste direktør Erland Kolding Nielsen dem på vegne af Det Kongelige Bibliotek og Danmarks Elektroniske Forskningsbibliotek og LIBER. Emnerne var bl.a. introduktion til Det Kongelige Bibliotek som helhed, det danske bibliotekssystem, det elektroniske forskningsbibliotek, anvendelse af Balanced Scorecard samt det digitale bibliotek.

17. august modtog Det Kongelige Bibliotek besøg af programkomiteen for Norsk Digitalt Bibliotek (10 personer), der i den forbindelse bl.a. også besøgte DEF. Formålet var at høre om digitale projekter, formidling af digitalt materiale m.v. Følgende emner blev præsenteret af Edb-afdelingen: Integration af konventionel og digital information via REX og SFX, Nyt IT-koncept for bruger – pc'erne i publikumsområderne med adgangskontrol og udvidede tjenester, Udvikling af national bruger-id og acces kontrol. Dokumentations- og Digitaliseringsafdelingen præsenterede: Digitalisering af konventionelle værker og web-publicering.

4.-5. oktober 2004 besøgte 15 medarbejdere fra Kungliga Biblioteket, Stockholm, Det Kongelige Bibliotek med henblik på oplysning og erfaringsudveksling om pligtaflevering, nethøstning, e-bøger, netpublikationer, Helpdesk og PC-support.

Fra 13. september til 8. oktober 2004 var bibliotekar Ingibjörg Gísladóttir fra Landsbókasafn Íslands på besøg i Pligtafleveringsafdelingen. Ingibjörg Gísladóttir fulgte arbejdet i afdelingens sektioner og så på arbejdsrutiner og -metoder, lige som hun fik en samlet orientering om Pligtafleveringsafdelingen. Desuden gennemgik hun samlingen af ældre islandske småtryk i Småtryks-samlingen.

Erhvervelser

Håndskriftafdelingen

- Håndskriftafdelingen har erhvervet manuskripterne til Otto Gelsteds to første digtsamlinger: „De evige Ting“ (1920) og „Dansens Almagt“ (1921), begge med vignetter af Poul Uttenreiter. Der er tale om trykmanuskripter med talrige rettelser, varianter og tilføjelser.
- En anden markant erhvervelse er brevene fra digteren Holger Drachmann til søsteren Erna Juel-Hansen. Det drejer sig om næsten 100 breve fra perioden 1876-1903, der giver et fint indblik ikke blot i forholdet de to søskende imellem, men også i den omskiftelige Drachmanns personlighed og det kulturelle miljø han færdedes i.
- Endvidere er der erhvervet nogle papirer efter (stumfilm)skuespilleren Agnete von Prangen og tegneren Valdemar Andersen.

Kort- og Billedafdelingen, Billedsamlingen

- To notesbøger med indklæbte fotografier fra 1890'erne med titlen „Forbrydersker“. Bøgerne er skrevet og samlet af en tidligere bogholder ved Kvindefængslet på Christianshavn. Bogholderen har skrevet korte biografier af de enkelte indsatte med referat af forbrydelse og sagsforløb. Det er trist læsning om løsgængeri, tyveri, vold og mord. Forfatteren giver også sin - ofte ret kontante - personlige vurdering af de enkelte personer. Kvindefængslet på Christianshavn lå på Christianshavns Torv, hvor nu Lagkagehuset ligger. Det blev opført 1864 og var landets eneste kvindefængsel, hvortil alle kvindelige straffonso- nered blev sendt. Derfor kan man i de to bøger finde portrætter både af kvinder, der var indbragt for smårapserier og af kvinder der var ”dømt fra livet” på grund af mord.
- DANIDA, som er betegnelsen for udenrigsministeriets bistand til udviklingslandene, har overdraget sit billedarkiv til Det Kongelige Bibliotek. Arkivet består dels af fotografier fra hovedmodtagerlandene af bistand fra Danmark og dels af billeder fra andre lande i den tredje verden. Billederne viser forskellige sider af livet i disse lande samt dokumentere u-lands projekter iværksat af DANIDA og andre lande og organisationer.

Musik- og Teaterafdelingen

- Gerhard Schepelerns program-samling.
- Mogens Thykier: *Fugleflojt og Sommerfred*. Digte med melodier, kompletteret og arrangeret af Claus Thykier. Digtene og melodierne tilegnet Karen Blixen. EDB-udskrift.
- To autografe manuskripter til Vilhelm Rosenbergs *Tonernes Verden* og *Lysistrate*.
- Ebbe Hameriks autograf til *Mosaik* - lille suite for soloviolin, 1932.
- Manuskripter af Kai Rosenberg, dels værker for klaver og kammerbesætning, dels stemmer til orkester- og filmmusik.

Det Nationale Fotomuseum

- Gregers Nielsen (1931-2002). Det Kongelige Bibliotek har modtaget en stor samling af fotografen Gregers Niensens fotografier og negativer. Gregers Nielsen dokumenterede den anonyme hverdag i perioden fra 1940erne til 1990erne og optagelserne beretter således om danskernes liv gennem fem årtier. Samlingen indeholder utallige eksempler fra hans tidlige virke som sports- og reportagefotograf i 40erne og 50erne, blandt andet fra de nu hedengangne 6-dagesløb i Forum. I 1964 var Nielsen medstifter af Delta-Photos, inspireret af det franske billedbureau Magnum - og fra dette tidspunkt ses en ny, mere kunstnerisk dimension i

Niensens fotografier. Efter gruppens opløsning i 1972 fortsatte Gregers Nielsen med at undersøge mediets muligheder - i kraft af sin sikre sans for motiver, har han i høj grad været med til at forme det hjemlige dokumentarfotografi.

Orientalisk og Judaistisk Afdeling

- To kinesiske tepotter i rødt ler fra Yixing med gengivelser af Mao Zedongs kalligrafi og hans portræt. Fremstillet omkring 1965 af den berømte keramikker Wu Shungeng. Den ene inskription er et politisk opråb, som i oversættelse kan lyde: *Overflod kommer af nok føde, så start selv med at arbejde*. Den anden inskription er fra digtet "Ode til blommeblomster", skrevet i december 1961, og lyder i oversættelse: *Når blomsterne på bjerget står i flor, smiler hun midt blandt dem*.
- Trebindsværk, *Loulan Hanwen jianzhi wenshu jicheng*, (Chengdu, 1999) med gengivelse af kinesiske dokumenter fra perioden 220 til 376 e. kr. fundet i det nuværende ørkenområde Loulan i den kinesiske Xinjiang-provins. Dokumenterne giver et indblik i datidens blomstrende by- og handelsliv før området blev omdannet til ørken.
- Flerfarvet kinesisk bloktryk fra 1620-30erne: *Du Zimei qiyanlii* med digte af den berømte digter Du Fu (712-770) og kommenteret af forfatteren og

kritikeren Liu Chenweng (1231-94) og statsmanden Guo Zhengyu (1554-1612). Lius kommentar er trykt i blågråt og Guos kommentar i rødt, begge i kalligrafisk stil placeret over digtene, der er tryk i sort. Flerfarvebloktryk i Kina havde deres kvalitative højdepunkt i den tidlige del af 1600-tallet, og er dermed et yndet samlerobjekt, hvilket to håndskrevne kolofoner af en tidligere ejer, redaktør Quan Zenggu (1903-2002) bevidner.

- Japansk bloktryk: *Yamato no hikari* (Japans lys) fra 1897 udgivet af den daværende leder af templet, Chiwaya Teicho, med 67 fuldsidesillustrationer, hvoraf én er i farver. Bogen beskriver og illustrerer de skatte som Horyuji-templet i Nara har samlet fra 500-tallet til 1300-tallet. Bogen er tidstypisk for bloktrykkets høje standard i Japan.